

Rapport 2010:8

Bagers plats, Malmö

Arkeologisk förundersökning 2009

Joakim Frejd

sydsvensk
arkeologi

Rapport 2010:8

Bagers plats, Malmö

Arkeologisk förundersökning 2009

Joakim Frejd

Fornlämningsnr: 20
Malmö stad
Malmö kommun
Skåne län

Sydsvensk Arkeologi AB

Kristianstad

Box 134

291 22 Kristianstad

Telefon (Regionmuseets växel): 044-13 58 00

Malmö

Box 406

20124 Malmö

www.sydsvenskarkeologi.se

© 2010 Sydsvensk Arkeologi AB

Rapport 2010:8

Omslag: Baggers plats från sydost på gammalt vykort

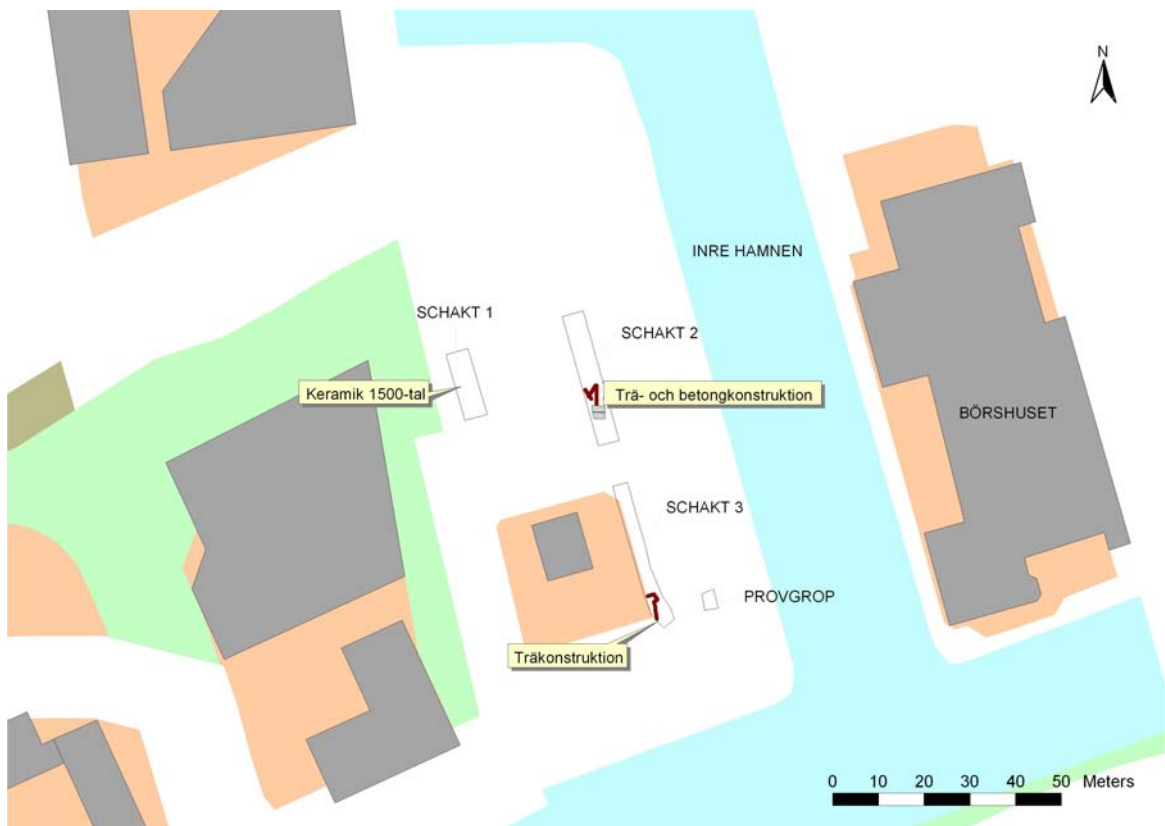
Kartor ur allmänt kartmaterial, © Lantmäteriverket, Gävle.

Innehåll

Sammanfattning	5
Inledning	7
Syfte och metod	7
Topografi och fornlämningsmiljö	7
Undersökningsresultat	7
Provgrop	7
Schakt 1	7
Schakt 2	8
Schakt 3	8
Utvärdering	8
Projektorganisation och kvalitetssäkring	10
Referenser	11
Litteratur	11
Internetreferenser	11
Administrativa uppgifter	12

Figur 1. Läget för undersökningen i det inre hamnområdet.

Figur 2. Läget för provgropen, de tre schakten samt påträffade lämningar.

Sammanfattning

Malmö stads parkeringsbolag avser att bygga ett underjordiskt parkeringsgarage på Bagers plats, som ligger i den inre delen av Malmös äldsta hamnområde.

Platsen är uppbyggd av utfyllnadsmassor med början på tidigt 1800-tal. Utifrån tidigare erfarenheter av grävningsarbeten i hamnen bedömde Malmö Museer att det kunde finnas bevarade lämningar från både stenålder, medeltid och historisk tid under fyllnadsmassorna.

Undersökningen inleddes med en provgrop, som var belägen på platsens sydöstra del. I denna påträffades en äldre stenläggning (kullersten) på ett djup av ca 0,7 m. Den befintliga marknivån på Bagers plats är drygt 2,0 m ö.h. Ungefär 3,1 m ner påträffades moränleran. Över detta låg ett ca 0,3 m tjockt sandlager med snäckskal, som överlagrades av en tunn vegetationshorisont. Detta tolkades som rester av den gamla bottensanden, före utfyllnadernas tid. Inga fynd i sanden iaktogs. Ej heller verkade det finnas äldre gytte- eller torvlager under sanden, vilket påträffats på flera andra ställen i hamnen, och där man kunnat konstatera förekomst av mesolitiska skogsrester och mjärddar.

Efter den inledande provgropsgrävningen drogs tre schakt i nord-sydlig riktning över ytan. Samtliga schaktades ner till moränleran, ca 3,5 m ner från befintlig markyta.

I det västligaste schaktet (schakt 1) fanns bottensand på ett djup av ca 2,5 m under markytan. Sanden var ca 0,5 m tjock och överlagrades av en tunn vegetationshorisont. I sanden fanns snäck- och musselskal samt en keramikskärva med datering till 1500-tal. Härunder fanns moränlera. I schakt 2 påträffades delar av en träkonstruktion samt betongplattor som troligtvis har att göra med kajkanten som den såg ut ca 1875. I schakt 3 fanns också rester av en träkonstruktion, men denna är belägen ett stycke innanför kajkanten. Området tangerar platsen för den yttre delen av befästningsanläggningarna från 1600-talet, men det är osäkert om träet härrör från detta eller om det har med hamnens utbyggnad att göra.

Undersökningarna visar att det på denna plats i hamnen inte fanns några bevarade mesolitiska lagerbildningar i form av gytte eller torv. Frånvaron av dessa är i sig intressant. Varför finns dessa lager på vissa ställen i hamnen men inte på andra? Är det skilda bevarandeomständigheter eller avspeglar det en dåtida topografisk skillnad?

Fig. 3. Provgropsgrävning på sydöstra delen av Bagers plats, från söder.

Fig. 4. Schakt 1 sett från nordväst.

Fig. 5. Stratigrafin i schakt 1 utgjordes av (från botten): blålera, bottensand, vegetationshorisont samt över detta utfyllnad. I sanden fanns keramik samt snäck- och musselskal.

Inledning

Malmö stads parkeringsbolag avser att bygga ett underjordiskt parkeringsgarage på Bagars plats, som ligger i den inre delen av Malmös äldsta hamnområde. Malmö Museer utförde i december 2009 en arkeologisk förundersökning enligt Länsstyrelsens i Skåne beslut (dnr 431-51091-09).

Syfte och metod

Förundersökningens syfte var att genom sökschaktning utreda om fornlämningar fanns bevarade på platsen. Tre schakt togs upp med grävmaskin som tillhandahölls av exploatören. Schakt och påträffade lämningar mättes in med GPS (Nätverks-RTK) och lagrades i en Intrasis-undersökning.

Topografi och fornlämningsmiljö

Platsen är uppbyggd av utfyllnadsmassor med början på tidigt 1800-tal. Utifrån tidigare erfarenheter av grävningssarbeten i hamnen bedömde Malmö Museer att det kunde finnas bevarade lämningar från både stenålder, medeltid och historisk tid under fyllnadsmassorna.

Undersökningsresultat

Undersökningen genomfördes genom schaktning med grävmaskin som tillhandahölls av exploatören. Sammanlagt grävdes en provgrop och tre i nord-sydlig riktning gående sökschakt (fig. 2). Samtliga schaktades ner till moränleran, ca 3,5 m ner från befintlig markyta.

Provgrop

I provgropen, som var belägen på platsens sydöstra del, påträffades en äldre stenläggning (kullersten) på ett djup av ca 0,7 m. Den befintliga marknivån på Bagars plats är drygt 2,0 m ö.h. Ungefär 3,1 m ner påträffades moränleran. Över detta låg ett ca 0,3 m tjockt sandlager med snäckskal, som överlagrades av en tunn vegetationshorisont.

Detta tolkades som rester av den gamla bottensanden, före utfyllnadernas tid. Inga fynd i sanden iaktogs. Ej heller verkade det finnas äldre gytte- eller torvlager under sanden, vilket påträffats på flera andra ställen i hamnen, och där man kunnat konstatera förekomst av mesolitiska skogsrester och mjärdar.

Schakt 1

I det västligaste schaktet (schakt 1) fanns bottensand på ett djup av ca 2,5 m under markytan. Sanden var ca 0,5 m tjock och

överlagrades av en tunn vegetationshorisont. I sanden fanns snäck- och musselskal samt en keramikskärva med datering till 1500-tal. Härunder fanns moränlera.

Schakt 2

I schakt 2 påträffades delar av en träkonstruktion samt betongplattor som troligtvis har att göra med kajkanten som den såg ut ca 1875.

Schakt 3

I schakt 3 fanns också rester av en träkonstruktion i form av stående plankor. Området tangerar platsen för den yttre delen av befästningsanläggningarna från 1600-talet, men det är osäkert om träet härrör från detta eller om det har med hamnens utbyggnad att göra. Plankverken liknar konstruktioner som tidigare påträffats i hamnområdet, i synnerhet äldre kajkanter o. dyl. (Frejd 2005).

Utvärdering

Undersökningen visar att det på denna plats i hamnen inte fanns några bevarade mesolitiska lagerbildningar i form av gyttja eller torv. Frånvaron av dessa är i sig intressant. Varför finns dessa lager på vissa ställen i hamnen men inte på andra? Är det skilda bevarandeomständigheter eller avspeglar det en dåtida topografisk skillnad? Gammal bottensand fanns i flera av schakten, bl.a. med fynd av keramik från 1500-talet. Rester av flera träkonstruktioner fanns bevarade under fyllnadsmassorna. Resultaten från undersökningen visar på en fortsatt potential att påträffa välbevarade föremål och konstruktioner i hamnmiljön vilket gör att framtida markgrepp bör stå under antikvarisk tillsyn.

För vidare information om fornlämningsmiljön i området hänvisas till refererad litteratur; särskilt Hadevik m.fl. (2008), som innehåller en sammanställning av det aktuella kunskapsläget angående arkeologin i Malmös hamnområde. Hammarstrand Dehmans artikel i Fornvännen (2009) tar ett större grepp om problematiken vid våtmarksundersökningar, delvis med utgångspunkt i stenålderslämningarna från Malmös hamnområde.

Fig. 6. I schakt 2 framkom rester av äldre hamnkonstruktioner i trä och betong.

Fig. 7. Plankverk påträffat i schakt 3.

Fig. 8. Plankverket i schakt 3. I bakgrunden hamnväktarbostaden från mitten av 1800-talet (jmf omslagsbilden).

Projektorganisation och kvalitetssäkring

Den arkeologiska undersökningen vid Baggers plats bedrevs inom Arkeologienheten på Malmö Museer. Rapporten framställdes av Sydsvensk Arkeologi AB. Enhetschef och ansvarig för den arkeologiska verksamheten inom Malmö Museer var Per Sarnäs. Raimond Thörn var projektledare och ansvarade för projektets genomförande och vetenskapliga kvalitet, samt kontakter med Länsstyrelse och uppdragsgivare. Platschefen Joakim Frejd ansvarade för arbetsplatsen, samt för rapportarbetet.

Referenser

Litteratur

Frejd, J. 2003. Rapport över arkeologisk förundersökning 2003. Schaktövervakning vid Hjälmarekajen, Malmö Stad. MK158, S01:157. Arkivrapport, Malmö Kulturmiljö.

Frejd, J. 2005. Rapport över arkeologisk förundersökning 2005. Schaktövervakning inom fastigheten Scylla 2, Kvarteret Scylla, Malmö Stad (Fornlämning RAÄ 20). MK 253, S01:161. Arkivrapport, Malmö Kulturmiljö.

Frejd, J. 2007. Arkeologisk förundersökning 2007. Flundran 2. Schaktningsövervakning inför byggandet av ny hovrättsbyggnad. Malmö stad RAÄ 20 och RAÄ 109, Skåne län. Malmö Kulturmiljö, Enheten för Arkeologi. Rapport 2007:058.

Frejd, J. 2007. Arkeologisk förundersökning 2007. Scylla 3. Schaktningsövervakning inför byggande av ny kontorsbyggnad. RAÄ 20, 107 och 108, Malmö stad, Skåne län. Malmö Kulturmiljö, Enheten för Arkeologi. Rapport 2007:059.

Hadevik, C., Hammarstrand Dehman, K. & Serlander, D. 2008. Arkeologiska förundersökningar i form av schaktningsövervakning 2003–2007. Malmö C Nedre – i samband med byggandet av tunnel och ny stationsbyggnad. Malmö stad RAÄ 20, Skåne län. Malmö Kulturmiljö, Enheten för Arkeologi. Rapport 2008:030

Hammarstrand Dehman, K. 2009. Våtmarksarkeologiska undersökningar i Malmö på senare år. Fornvännen 2009:1.

Öjjeberg, J. & Holmberg, A. 2002. Marinarkeologisk utredning av Malmö hamnområde. Arkivrapport.

Internetreferenser

<http://www.raa.se/cms/fornsok/start.html>

www.malmo.se

www.sydsvenskarkeologi.se

Administrativa uppgifter

Sydsvensk Arkeologi AB dnr:	107511
Länsstyrelsen i Skåne dnr:	431-51091-09
Datum för beslut:	2009-08-12
Projektnummer:	107511
Län:	Skåne
Kommun:	Malmö
Socken:	Malmö stad
Fastighet:	Hamnen 21:147
Läge:	Ekonomiska kartan, blad Malmö 2C:23
Koordinatsystem:	RT90 2,5 gon V
X koordinat:	6167881
Y koordinat:	1323048
Höjdsystem:	RH70
M ö.h.	ca 2,00 ner till ca 1,5 m u.h.
Fältarbetstid:	2009-12-03–2009-12-15
Antal arbetsdagar:	5
Antal arkeologtimmar:	24
Antal rapporttimmar:	52
Antal maskintimmar :	Exploateraren höll med egen maskin
Exploateringsyta:	ca 6300 m ²
Undersökt yta:	ca 6300 m ²
Platschef:	Joakim Frejd
Personal:	Joakim Frejd
Uppdragsgivare:	Malmö stads Parkering AB
Fynd:	Inga fynd tillvaratogs
Dokumentationsmaterial:	Intrasisundersökning och foton förvaras på Malmö Museer
Kostnader:	Fälttid: 16800:-
	Rapport: 36400:-
	Tryck: 2000:-
	Totalt: 55200:-

Sydsvensk Arkeologi AB

Rapporter 2010

1. Vintrie Park - område C3, Bunkeflo sn, UN 2009, Kristian Brink
2. Kv. Nereus 1, Malmö, FU 2009, Joakim Frejd
3. Hedmanska gården, hus E., Malmö, FU 2010, Joakim Frejd
4. Skanör 40:3 och 40:4, Skanörs sn, FU 2010, Joakim Frejd
5. Fosie kyrka, Fosie sn, FU 2009, Per Sarnäs
6. Helsingborg, Gamla Staden 8:1, Helsingborg, FU 2010, Jan Kockum
7. Litiska analyser, på uppdrag av Blekinge Länsmuseum, Anders Högberg
8. Baggers plats, Malmö, FU 2009, Joakim Frejd

